

panys per canviar el comportament de determinades organitzacions d'ajuda; de la impotència davant la insensibilitat i la incomprensió del treball que es fa; de l'esforç per canviar la mentalitat i per obrir els ulls a les autoritats polítiques i religioses, etc.

El text és farcit de fragments de cartes d'en Quim. Aquelles cartes sinceres que ens enviava. Cartes que posaven el dit a la llaga i que ens deixaven un gust agredolç d'admiració i culpabilitat perquè ens ho deia un amic que ja era africà de cor i de vida. A mesura que llegia aquest capítol em venia a la memòria el testimoni d'un altre amic i company empordanès: en Joan Alsina.

La tercera part, molt breu, és de Vicenç Fisas, expert en qüestions d'armament que ens permet de veure les complicitats dels països occidentals en la preparació de la massacre.

El llibre s'acaba amb un text de Quim Vallmajó, una imaginària carta d'un nen de Rushaki a un nen de Kigali. És el testament d'en Quim que acaba desitjant que la pau arribi aviat i es clou amb aquestes paraules: «Espero que em convidis aviat a venir a Kigali». Una anada que hem de fer tots els lectors.

Des que va sortir el llibre, setembre de 1995, fins ara s'han anat coneixent noves informacions sobre el seu assassinat, sobre el paper de l'Església catòlica i d'altres confessions en el conflicte no acabat, etc. No sé si em poso allà on no em demanen, però encoratjo el Grup d'Empordanesos i Empordaneses per la Solidaritat que pensin en una segona edició ampliada amb tota la documentació que tenen. D'aquesta manera continuaran recordant-nos la vida i mort d'en Quim i ens ajudaran a mantenir-nos ull viu i actius en aquesta tasca de bastir una societat Solidària, tal com ells volen i per a la qual en Quim va donar la vida.

Salomó Marquès

L'homenot de Llofriu «pintat» per un fotògraf

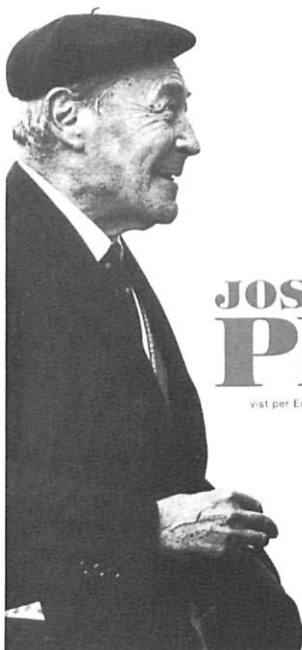
Josep Pla vist per Eugeni Forcano.
Editorial AUSA.
Sabadell, 1995.

Hem començat el compte enrere per celebrar el centenari del naixement de Josep Pla. No és cap casualitat que aquestes ratlles quedin escrites un 8 de març. El proper, el de 1997, serà el de l'efemèrides que, ben segur, serà sonat i ple de paraules i de tota mena de papers i declaracions importants. Aquí mateix, a la *Revista de Girona*, ja estem treballant en el com i el què caldrà fer.

Un primer pas dels dies vers els actes de l'any vinent podria ser el que s'ha fet amb aquest llibre: *Josep Pla vist per Eugeni Forcano*.

En primer lloc, cal saber que al darrere de l'obra tenim una casa editora singular: AUSA. I darrere de l'editorial una persona excepcional: Albert Estrada i Vilarrasa. Possiblement el senyor Estrada sigui conegut i apreciat com a magnífic aquarellista. Ho és. Però és també un romàntic. Encara en tenim en aquest país. Que Déu ens els conservi. AUSA ha editat un seguit de llibres, com només podia fer-ho un esperit sensible, inquiet i amb sintonia amb l'art d'aquest país, des de la publicació en facsímil de la revista *Pèl i Ploma* a un volum impecable dedicat a Ramon Casas. Són unes pinzellades de l'esperit d'AUSA, és a dir de l'esperit d'Albert Estrada... A més, a aquest editor, Girona li té el cor robat. Estima el nostre paisatge i la nostra ciutat. I ho demostra amb fets, no pas amb discursos de cap de setmana o de «segones residències», per cert, una expressió lamentable. Albert Estrada ha pintat Girona amb la seva tècnica de difícil superació, però també ho ha fet amb el cor i, ara, ens regala aquest llibre irrepetible.

La col·laboració de Josep Vergés, editor, amic i confident de Pla hi dona el to literari adient. El senyor Vergés, que és fill de Palafrugell i viu en una bona casa de Barcelona, hauria d'escriure més sovint. Seria un plaer llegir-lo. En aquest llibre, hi posa les paraules justes. A voltes entranyables, pel seu amic que l'ha precedit en el pas del temps: «porta un vestit de vellut i boina, la disfressa de pagès que tant li agrada» o «va molt ben vestit i amb la figura encara jove, tot és calma i distinció». Tímidament s'enyora

**JOSEP
PLA**
vist per Eugeni Forcano

EDITORIAL AUSA

del que més es podia enyorar: «Ell (Josep Pla) i jo en som fora i la fumarola del setmanari –les cendres que resten del nostre estimat “Destino”– està a punt d’esvaïr-se per sempre». Senyor Vergés: si ens ho permet, el seu setmanari era també un xic el nostre, el dels lectors fidels.

Però aquest és un llibre d'art. D'art fotogràfic. A l'autor, Eugeni Forcano, el definí Pla en la següent dedicatòria: «A pesar de ser un gran artista, sembla molt bona persona». De la bondat personal del senyor Forcano no en podem donar testimoni directe, però sí de la seva capacitat creativa, molt més enllà de la llarga llista d'encàrrecs i treballs encomanats, el que s'anomena *currículum*. Eugeni Forcano ha «pintat» Pla com i on millor ho podia fer: en el seu entorn natural. El gruix del reportatge correspon a les fotografies per a un número especial, de *Destino*, naturalment, en els 70 anys de l'escriptor (que en viuria 84) i els espais escollits, de l'Empordà Petit, a banda d'algunes imatges a la casa de la família Vergés a Barcelona, una casa important, a Pedralbes.

Aquest encert dels decorats ens permet descobrir la càrrega d'humanitat que Pla portava amb ell. L'artista Forcano ho accentua amb el breu comentari. A Barcelona, en l'entorn familiar dels

Vergés, tenim un Pla «vital i comunicatiu», que no oblidava el seu «fi esperit empordanès».

En el mas de Llofríu, «un oasi, un lloc de pau», hi tenim la sala amb aquella campana, espai de confiança i consells a cau d'orella i on un dia els futurs reis d'Espanya aprengueren, ben segur, moltes coses sobre aquest nostre país. És un Pla canviant, però en el qual domina «la serenitat tan a prop de la saviesa».

La següent etapa d'aquell dia ben aprofitat seria Palafrugell. L'escriptor es presenta «ben diferent, alegre, viu, extravagant». La trobada amb un vell amic pagès o l'anada fins al carrer Nou i la casa on va néixer permeten la recuperació de «l'eufòria sentimental», un tret característic del caràcter de Pla.

Van dinar, editor, fotògraf i escriptor a Ca la Nieves de l'Escala. Però abans, una conversa amb l'Arquímedes Ballesster, el «patró» d'aquella gran casa de menjars, també vell i bon amic i amb qui «tot va semblar un prodigi de compenetració i tendresa». I a la sobretaula, un dels grans moments del dia planià, tenim el vessant eufòric, d'enginy, fins un punt esvalotat, del qual «emanava un caliu especial, una mica de grandesa interior». Cada situació és assenyalada amb la fotografia més exacta, naturalment en blanc i negre, com cal.

Encara hi va haver temps per saludar uns oficials de Marina. Pla, «en un gest de respecte, s'havia tret la boina». I seguí fent camí vers Pals. Al Pedró el feia moure l'entusiasme. «Un munt d'emocions irrimables mostraven un Josep Pla enlairat, transcendent i gairebé solemne». I és que «sempre volia tornar a Pals». Forcano resumeix el sentit d'aquesta anada a Pals: «Era aquell el seu món màgic. Embadalit i fascinat, s'enlairava contemplant el gran espectacle del pla i de la muntanya». Aquest gran espectacle és el que tenim al nostre abast: és Girona.

El detallisme descriptiu de les imatges del senyor Forcano, ja el va retratar –el lector ens autoritza aquest joc de paraules– molt millor que nosaltres el mateix Pla: «En les fotografies hi ha una cosa que m'ha impressionat vivament, i és que només cal mirar-les un moment per endevinar –segons el meu entendre– amb gran exactitud, els diàlegs que les figures han entaulat».

En resum: si es vol fer memòria de Josep Pla en encetar l'any del seu centenari, cal que es tingui aquest llibre.

Josep Víctor Gay

Viatgers a Figueres

—segles XV-XIX—

Manolo Moreno Chacón

Quaderns d'Història de Figueres és una publicació periòdica dedicada als estudis històrics sobre la ciutat de Figueres en els àmbits de la ciència, les lletres, les arts o qualsevol altra branca del coneixement.

